1901-2

SPRAWOZDANIE

TOWARZYSTWA «POLSKA SZTUKA STOSOWANA» W KRAKOWIE.

SPRAWOZDANIE

TOWARZYSTWA «POLSKA SZTUKA STOSOWANA» W KRAKOWIE

1901—2.

Sprawozdanie ogólne z działalności Towarzystwa «Polska sztuka stosowana» w Krakowie.

W pierwszym roku istnienia Towarzystwa (od 1 października 1901 do 1 stycznia 1903) mieściło się ono początkowo w Muzeum Narodowem, następnie od 1 października 1902 r. w lokalu własnym przy ul. Wolskiej l. 14. Tutaj znajdowały się: kancelarya i pracownia Towarzystwa; odbywały się posiedzenia; sekretarz urzędował codziennie od 11-ej do 1-szej.

Zawiązanie się Towarzystwa.

Dnia 8 czerwca 1901 r. w Krakowie, z inicyatywy pp.: Edwarda Trojanowskiego, Jerzego Warchałowskiego, Włodzimierza Tetmayera, Karola Tichego, Józefa Czajkowskiego i dra Stanisława Golińskiego, zostało zwołane zebranie, na którem omawiano potrzebę stworzenia instytucyi dla spraw sztuki polskiej zastosowanej do przemysłu i budownictwa. Postanowiono zawiązać towarzystwo. Niebawem, po porozumieniu się z artystami i innemi osobami,

żywo zajętemi sprawą, ułożono statut, który dnia 10 lipca 1901 r., uzyskał zatwierdzenie namiestnictwa we Lwowie. Natychmiast komitet tymczasowy zajął się jednaniem członków. W skład komitetu weszli pp.: prof. Karol Potkański, jako przewodniczący, Jerzy Warchałowski, jako sekretarz, Jan Bukowski, Franciszek Bruzdowicz, dr. Stanisław Goliński, dr. Feliks Kopera, prof. Jan Stanisławski, Włodzimierz Tetmayer, Edward Trojanowski i Stanisław Wyspiański. Dnia 23 października 1901 r. w Muzeum Narodowem w Krakowie wobec zaproszonych przedstawicieli rzemiosł, instytucyi artystycznych i innych osób odbyło się pierwsze Walne Zgromadzenie członków Towarzystwa, które wysłuchało przedstawionego przez inicyatorów wyjaśnienia celu Towarzystwa i programu jego działania.

Najbliższym celem Towarzystwa jest budzenie oryginalnej twórczości w dziedzinie sztuki zastosowanej do przemysłu i budownictwa i nadanie jej cech odrębności narodowej, a zarazem stworzenie niezbędnej do tego atmosfery rodzimej i nastroju artystycznego. Najważniejszymi środkami do tego celu prowadzącymi są: gromadzenie materyałów z zakresu polskiej sztuki ludowej i zabytków polskich, oparcie tej pracy na szerokich podstawach, szukanie materyałów wszędzie, gdzie tylko brzmi mowa polska, urządzanie wystaw, ogłaszanie konkursów, rozpowszechnianie zapomocą wydawnictw zarówno motywów, jak i nowych oryginalnych pomysłów, a dalej wykonywanie tych pomysłów i wogóle współdziałanie z ruchem przemysłowo-artystycznym.

Posiedzenia Towarzystwa.

Pierwsze Walne Zgromadzenie, po wysłuchaniu wyjaśnienia jego celu, przyjęło sprawozdanie ustępującego komitetu tymczasowego, dokonało wyborów do wydziału i do komisyi kontrolującej, mianowało członkiem honorowym Towarzystwa Stanisława Witkiewicza i uchwaliło liczyć pierwszy rok od dnia 1 października 1901 r.

Wydział odbył 10 posiedzeń. Na posiedzeniach tych zajmował się załatwianiem bieżących spraw administracyjnych i rozpatrywaniem wniosków przez członków lub przez sekcye i komisye przedstawianych. Ze spraw, uchwalonych przez Wydział, ważniejszemi były: urządzenie dwóch wystaw, jednej w Krakowie, drugiej w Warszawie, wydanie 1-szego zeszytu «Materyałów«, ogłoszenie 6 konkursów, gromadzenie materyałów artystycznych z zakresu polskiej sztuki ludowej, zabytków polskiego przemysłu artystycznego i budownictwa drewnianego, wykonanie własnym nakładem kilku okazów mebli podług wzorów, przyjętych przez komisyę rozpoznawczą, dostarczenie wzorów na kilimy p. Włodzimierzowi Pohlmannowi, właścicielowi warsztatów tkackich w Lipnicy, gub. kieleckiej, dostarczenie wzorów na meble krajowej szkole koszykarskiej w Skołyszynie, umowa z p. Antoniną Sikorską, właścicielką warsztatów tkackich w Czernichowie pod Krakowem. Nadto Wydział uchwalił przyjąć w zasadzie projekt założenia w Krakowie własnych warsztatów doświadczalnych i starać się o pozyskanie na ten cel funduszów. Dla powię-

kszenia stałego dochodu Towarzystwa, postanowiono wydawać ozdobne karty pocztowe i papier listowy. Dalej uchwalono rozdawać członkom Towarzystwa bezpłatnie jego wydawnictwo, wreszcie uchwalono wnieść na Walnem Zgromadzeniu, ażeby pierwszy rok istnienia Towarzystwa przedłużonym został do 1 stycznia 1903 r. tak, aby rok drugi przypadł na rok kalendarzowy 1903.

Komisya rozpoznawcza odbyła 16 posiedzeń, na których zajmowała się rozstrzyganiem konkursów, przez Wydział ogłaszanych, przyjmowaniem okazów na wystawy, polecaniem do wykonania projektów, przez artystów przedstawianych; wreszcie ułożyła dla siebie regulamin, zatwierdzony następnie przez Wydział. Delegacya komisyi w Warszawie, złożona z pp. Franciszka Bruzdowicza, Edwarda Trojanowskiego i Jerzego Warchałowskiego, tudzież dwóch artystów zamieszkałych w Warszawie pp.: Kazimierza Broniewskiego i Eligiusza Niewiadomskiego, zbierała się kilkakrotnie celem przyjmowania okazów na wystawę warszawską, nadchodzących z Warszawy i gubernii Królestwa. Na posiedzenia komisyi w Krakowie prócz należących do niej artystów zapraszane były dla rozstrzygania konkursów jeszcze następujące osoby: prof. Teodor Axentowicz, Stanisław Fabiański, Leonard Lepszy, dr. Feliks Kopera, Stanisław Radziejowski, Karol Tichy, Piotr Stachiewicz i Wincenty Wodzinowski.

Regulamin Komisyi Rozpoznawczej:

1. Komisya Rozpoznawcza jest organem Towarzystwa powołanym do oceny okazów i projektów, które do Towarzystwa nadchodzą.

Organizacya.

2. Komisya składa się ze wszystkich artystów, należących do Wydziału i sekretarza, który, o ile nie jest artystą, ma tylko głos doradczy.

3. Członkowie Komisyi zobowiązują się do brania udziału we wszystkich posiedzeniach Komisyi; w razie ważnej przeszkody, uniemożliwiającej przybycie na posiedzenie, winni są zawiadomić o tem Komisyę niezwłocznie po otrzymaniu zawiadomienia o dniu posiedzenia, a to, aby zawczasu można się było postarać o komplet, nie narażając przybyłych członków na stratę czasu.

4. Komisya wybiera co roku z pośród siebie przewodniczącego i sekretarza. Przewodniczący prowadzi posiedzenia i rozstrzyga w razie równości głosów. (W razie nieobecności jego na posiedzeniu przewodniczący wybiera się z pośród obecnych za każdym razem). Sekretarz zwołuje posiedzenia, prowadzi protokoły i księgi Komisyi i załatwia korespondencye.

5. a) Uchwały zapadają większością głosów członków obecnych. W razie jej nieuzyskania, decyduje większość głosów niezależnie od ilości głosujących; b) dla ważności uchwał niezbędną jest obecność najmniej 5-ciu członkówz głosem stanowczym; dla rozstrzygnięcia konkursów — najmniej 7-miu (w tej liczbie mogą być i zaproszeni z poza Komisyi).

6. Komisya może się uzupełniać za zgodą Wydziału (§ 27 statutu) drogą kooptacyi stałych członków z poza Wydziału, oprócz tego na każde posiedzenie może Komisya zaprosić z głosem stanowczym lub doradczym artystów, rzemieślników lub inne osoby, których głos może mieć znaczenie dla Komisyi, tak jednak, ażeby liczba zaproszonych z głosem stanowczym była mniejszą od liczby stałych członków Komisyi.

Wystawy.

7. Okazy, przeznaczone na wystawy, podlegają Komisyi i dopiero po przyjęciu przez nią mogą być na wystawie umieszczone. W razie nieprzyjęcia, Komisya może pisemnie umotywować odnośną uchwałę, która wówczas zostaje zakomunikowaną nadsyłającemu okaz; żądać jednak takiego umotywowania nikt nie ma prawa.

8. W razie urządzenia wystaw w innem mieście, Komisya deleguje z pośród siebie najmniej 2-ch członków dla spełnienia tych czynności, które

nie mogą być załatwione w Krakowie. Ci delegaci przybierają sobie z pośród artystów zamieszkałych w miejscu wystawy wskazaną przez Komisyę ilość członków, tak jednak, aby ilość przybranych była mniejszą od ilości delegatów Komisyi. W tym wypadku nie obowiązuje już punkt b) § 5-go.

Konkursy.

9. Warunki konkursów, ogłaszanych przez Wydział, muszą być zredagowane przez Komisyę.

10. Obowiązkiem przewodniczącego jest ścisłe przestrzeganie warunków konkursu.

11. Prace konkursowe, które nadeszły po terminie, bez względu na to, kiedy zostały wysłane, nie mogą być brane pod uwagę.

12. Nagroda nie może być przez Komisyę dowolnie dzielona.

13. Oprócz nagrodzonej, niektóre prace mogą być wyróżnione (bez otwierania koperty, zawierającej nazwisko autora).

14. Jeżeli żadna z nadesłanych prac nie odpowiada wymaganiom artystycznym sądu konkursowego, w takim razie Wydział Towarzystwa, po otrzymaniu odpowiedniej uchwały Komisyi, ogłasza nowy konkurs na tych samych warunkach z innym terminem; jeżeli i to nie da pomyślnego rezultatu, wówczas ogłasza się konkurs za nieudany, a fundusz na nagrodę przeznaczony wraca do jego właściciela; (w takim razie Towarzystwe nie pobiera żadnego wynagrodzenia za pośredniczenie w ogłoszeniu konkursu). Prace nadesłane na konkurs, który nie dał pomyślnego rezultatu, mogą pozostać w Komisyi i biorą się pod uwagę przy następnym konkursie.

15. Członkowie Komisyi mogą brać udział w konkursach, wówczas jednak już w skład sędziów nie wchodzą, a najmniej na 3 dni przed upływem terminu, winni przesłać do Komisyi pisemne zawiadomienie (bez podpisu) tej treści: »Ja, członek Komisyi, biorę udział w konkursie», a to w tym celu, ażeby w razie przewidywanego braku kompletu można było zawczasu zaprosić do sądu artystów z poza Komisyi.

16. Liczbę artystów z poza Komisyi, którzy mogą być zapraszani do do rozstrzygania konkursów, układa Komisya z góry co roku; lista ta jednak może być zmieniona i uzupełniona w ciągu roku. W razie przewidywanego braku kompletu decyduje sekretarz, kogo ze znajdujących się na liście artystów ma zaprosić.

17. Rozstrzygnięcie konkursu poprzedza dyskusya, poczem odbywa się głosowanie kartkami. W razie nieuzyskania dla któregokolwiek z projektów większości głosów członków obecnych zarządza się drugie głosowanie, Jeżeli i ono nie da pożądanego rezultatu, wówczas decyduje większość głosów niezależnie od ilości głosujących, w razie równości rozstrzyga przewodniczący, chociażby pierwotnie nie dał głosu na żaden z projektów, które jednakową większość uzyskały.

Sekcya przemysłowa odbyła 3 posiedzenia. Na pierwszem, przy udziale zaproszonych przedstawicieli zakładów drukarskich w Krakowie, sekcya zastanawiała się nad sposobami nadania polskiej sztuce drukarskiej odrębnego typu. Stwierdziwszy wysoki poziom techniki drukarskiej polskiej, zwłaszcza w Krakowie, uznano, że zarówno czcionki, jak i w przeważnej części ozdoby drukarskie i inicyały są obcego pochodzenia. Ponieważ odlewanie czcionek wymaga olbrzymich nakładów i nie może istnieć na małą skalę, a wielojęzyczność krajów przez Polaków zamieszkałych specyalną temu przedstawia przeszkodę, przeto uznano na razie za niemożliwe wprowadzenie do drukarstwa i rozpowszechnianie polskich czcionek nawet, gdyby takowe istniały. Natomiast zastosowywanie odrębnych inicyałów i ozdób drukarskich jest rzeczą znacznie łatwiejszą. Należy tylko poprzeć usiłowania artystów i drukarzy w tym kierunku, ułatwić zbliżenie się ich na polu wspólnej pracy, zakładać kółka artystyczno-drukarskie, wreszcie ogłaszać konkursy i urządzać wystawy drukarskie. — Na drugiem posiedzeniu, przy udziale kilku przedstawicieli zakładów stolarskich w Krakowie, sekcya starała się zachęcić stolarzy do współdziałania z artystami, celem nadania przemysłowi stolarskiemu cech bardziej artystycz-

nych i swojskich. Stwierdzono brak odpowiednich wzorów dla stolarzy, a także znaczne trudności napotykane przez nich przy wykonywaniu pomysłów artystycznych nie zawsze zastosowanych do techniki stolarskiej i do natury materyału. Trudności i braki powyższe mogą być stopniowo usuwane przez współdziałanie artystów ze stolarzami, przez pobudzenie twórczości w dziedzinie kompozycyi stolarskiej, przez ogłaszanie konkursów, urządzanie wystaw, wreszcie przez wydawnictwa odpowiednie. — Na trzeciem posiedzeniu przyjęto ofertę p. Włodzimierza Pohlmanna, właściciela warsztatów tkackich w Lipnicy (gub. kieleckiej) który zgłosił się do Towarzystwa o wzory na dywany strzyżone i kilimy. Wzorów takich, poleconych przez Komisyę rozpoznawczą, dostarczono p. Pohlmannowi sześć (pomysłu pp.: Franciszka Bruzdowicza, Kazimierza Brzozowskiego, Eugeniusza Dąbrowy-Dąbrowskiego, Karola Tichego i Edwarda Trojanowskiego). Kilimy wykonane podług tych wzorów zostały wszystkie sprzedane na wystawie warszawskiej, a p. Pohlmann dostał oprócz tego szereg zamówień. Stała jednak umowa z nim nie przyszła do skutku. Natomiast przy końcu roku zawarto umowę z p. Antoniną Sikorską, właścicielką warsztatów tkackich w Czernichowie pod Krakowem:

Treść umowy:

U m o w a. Pani Antonina Sikorska, właścicielka warsztatów tkackich w Czernichowie pod Krakowem, zawiera umowę z Towarzystwem «Polska sztuka stosowana» w Krakowie, mocą której:

1. Towarzystwo obowiązuje się dostarczać, a pani

Sikorska przyjmować do wykonania w przeciągu roku od 1 stycznia 1903 do 1 stycznia 1904 wzory na kilimy.. Wzory mają być rysowane na kratkowanym papierze w skali 1 : 2, z zaznaczeniem barw i polecane są do wykonania przez Komisyę rozpoznawczą Towarzystwa.

2. Pani Sikorska zajmuje się sama zbytem towaru.

3. Towarzystwo może jednak przyjąć na sprzedaż towar do swego lokalu i w takim razie za pośrednictwo w zbycie, jak również i w razie zamówienia, przyjętego przez Towarzystwo, pobiera 5% (pięć od sta) od ceny sprzedażnej towaru.

4. 50% czystego zysku od każdego kilimka w przeciągu roku 1902 wyrobionego oddaje pani Sikorska na rzecz Towarzystwa, o ile kilimek zostanie sprzedany w przeciągo lat czterech, licząc od 1 stycznia 1903 r., poczem pani Sikorska ułoży się z Towarzystwem, i albo zatrzyma kilim, wypłacając Towarzystwu 20% od ceny sprzedażnej, lub też odda kilim Towarzystwu po cenie produkcyi.

5. Czysty zysk stanowi reszta z ceny sprzedażnej po odtrąceniu kosztów: a) materyału, b) pracy ręcznej, c) wynagrodzenia za pośrednictwo w zbycie i d) 6% za rok 1903 od kapitału w pieniądzach włożonego w przedsiębiorstwo (Wysokość tego kapitału będzie określona ściśle z chwilą zawarcia tej umowy).

6) Towarzystwo nie ma udziału w majątku przedsiębiorstwa, ale jest właścicicielem wszystkich wzorów dostarczanych przez siebie.

7. Obrachunek następuje co pół roku w przeciągu lat czterech, licząc od 1 stycznia 1903 r.

8. Pani Sikorska ma prawo ogłosić, że wyrabia kilimy podług wzorów dostarczanych jej przez Towarzystwo. Uwaga ta znajdować się winna na każdym kilimie wystawionym na sprzedaż, a wykonanym według wzorów dostarczonych przez Towarzystwo.

Artyści, których wzory dostarcza p. Sikorskiej Towarzystwo, mają otrzymywać połowę czystego zysku (zgodnie z powyższą umową) po potrąceniu 5% na rzecz Towarzystwa i zostają właścicielami wzorów swoich bez prawa jednak zużytkowywania ich gdzieindziej podczas trwania umowy Towarzystwa z p. Sikorską.

Z działalności Towarzystwa, mogącej mieć trwałe znaczenie dla przemysłu, można nadto przytoczyć dostarczenie wzorów na meble (według pomysłu p. Franciszka Bruzdowicza) krajowej szkole koszykarskiej w Skołyszynie, która dwa garnitury mebli według wzorów tych wykonała, wystawiając je we Lwowie na wystawie jubileuszowej Towarzystwa politechnicznego, a następnie na wystawie naszego Towarzystwa w Warszawie. Meble te częściowo znalazły nabywców.

Konkursy.

W przeciągu czasu sprawozdawczego Wydział Towarzystwa ogłosił 6 konkursów:

1) Na projekt łyżki stołowej srebrnej (konkurs firmy braci Hempel w Warszawie). Nadesłano 65 projektów. Na-

grodę 50 rubli rozdzielono*) pomiędzy autorów dwóch projektów pp.: Franciszka Mączyńskiego, architekta z Krakowa i Stanisława Brukalskiego, rysownika z Warszawy. Wyróżniono nadto 4 projekty w następującym porządku 1) godło: «Br. H. N. 6», 2) godło: «N. D. S.», 3) godło: «Kraków», 4) godło: «Wytrwałość».

2. Na projekt afisza pierwszej wystawy Towarzystwa (konkurs własny Towarzystwa). Nadesłano 30 projektów. Nagrodę 200 koron uzyskał projekt p. Józefa Czajkowskiego, artysty-malarza z Krakowa. Nadto wyróżniono 3 prace w następującym porządku: 1) godło: «Sfastyka», 2) godło: «Wianek II», 3) godło: «Świt».

3. Na projekt półki na książki (konkurs własny Towarzystwa). Nadesłano 19 projektów. Nagrodę 50 koron uzyskał projekt p. Karola Tichego, artysty-malarza z Krakowa. Nadto wyróżniono 3 prace w następującym porządku: 1) godło: «Gopło», 2) godło: «L», 3) godło: Gąsienica».

4. Na projekt «ex libris» dla Muzeum Narodowego (konkurs grona przyjaciół Muzeum Narodowego). Nadesłano 65 prac. Nagrodę 100 koron uzyskał projekt p. Jana Bukowskiego, artysty-malarza z Krakowa. Nadto wyróżniono projekt pod godłem: «Vita somnium brevis».

5. Na projekt afisza 2-giej wystawy Towarzystwa w Warszawie (konkurs własny Towarzystwa). Nagrodę 200 koron uzyskał projekt p. Kazimierza Brzozowskiego, ar-

---

*) Działo się to przed ułożeniem regulaminu dla Komisyi rozpoznawczej, patrz str. 8.

tysty malarza z Zakopanego. Nadto wyróżniono projekt pod godłem «Płowce».

6. Na projekty inicyałów i ozdób drukarskich (konkurs warszawskiej drukarni Piotra Laskauera i S-ki); nagroda za 24 litery — 150 rubli, za 15 rysunków ozdób — 75 rubli jeszcze nie został rozstrzygnięty.

Przy rozstrzyganiu konkursów zwracano szczególną uwagę na artystyczną stronę pomysłu, jego oryginalność i charakter polski.

Wydawnictwa Towarzystwa.

Aby ułatwić korzystanie z motywów ludowych, zabytków polskich i wogóle z prac Towarzystwa, rozpoczął Wydział wydawnictwo. Pierwszy zeszyt p. t.: «Wydawnictwo Towarzystwa polskiej sztuki stosowanej. Materyały. 1902. Nr. 1», Kraków, wielkie 4^{0}, ukazał się w listopadzie 1902 r. Ułożony i wydany staraniem pp.: Edwarda Trojanowskiego i Jerzego Warchałowskiego, składa się z barwnej okładki podług rysunku E. Trojanowskiego, (z motywów skrzyni krakowskiej), pięciu plansz barwnych i dwóch czarnych. Następujące przedmioty znajdują się tu w reprodukcyach: z Zakopanego i okolic*): stół wykładany cisem i solniczka

*) Okazy zakopiańskie będą umieszczane w dalszym ciągu w miarę odkrywania materyału nieznanego, aby w ten sposób uzupełnić cenne dzieła ś. p. Władysława Matlakowskiego p. t. «Budownictwo na Podhalu» i «Zdobienie i sprzęt ludu polskiego na Podhalu».

(ze zbiorów Muzeum Tatrzańskiego w Zakopanem), czerpak (własność p. Anieli Maszkowskiej) i łyżnik (własność p. Wojciecha Brzegi); ze Śląska austryackiego (wsie: Wisła i Istebna): skrzynia, czerpak i 4 uszka od czerpaków (ze zbiorów Jerzego Warchałowskiego w Krakowie); z pow. wielickiego (wieś Przewóz): łóżko, ze zbiorów Seweryna Udzieli w Podgórzu; z ks. Łowickiego — ozdoby wycinane z papieru kolorowego (ze zbiorów Leonarda Stroynowskiego w Krakowie); z lubelskiego — takież ozdoby, wycięte przez włościanina Ignacego Dobrzańskiego (ze zbiorów Tow. P. S. S.), wreszcie motyw zakończenia staropolskiego pasa jedwabnego z fabryki Paschalisa w Lipkowie (ze zbiorów Adama hr. Starzeńskiego w Płazie pod Chrzanowem). Niektóre z wymienionych okazów z oryginałów do wydawnictwa przerysowali: Józef Czajkowski, Maksymilian Guńkiewicz i Jan Wałach. Cel i charakter wydawnictwa wyjaśnia wstęp, który brzmi: «Towarzystwo «Polska sztuka stosowana», zawiązane w Krakowie dnia 8 czerwca 1901 roku, ma na celu wprowadzenie odrębnej sztuki do dzisiejszego przemysłu i budownictwa, a chcąc wytworzyć nastrój swojski dla twórców na tem polu, gromadzi objawy sztuki ludowej i zabytki dawnego polskiego przemysłu artystycznego. Dla tych, który bezpośrednio z prac i zbiorów Towarzystwa korzystać nie mogą, rozpoczyna ono zeszytem niniejszym wydawnictwo materyałów artystycznych. Zamierzając w przyszłości odtwarzać obok materyałów także pomysły nowe, współczesne, będzie Towarzystwo rozwijało podjętą ideę w miarę środków, nie stawiając sobie z góry żadnych granic ani wymagań ściśle określonych, kierując

się natomiast wzrostem sprawy i rozwojem istotnych potrzeb sztuki i przemysłu».

Cena zeszytu pierwszego wynosi 3 korony, albo 1 rs. 50 kop.; członkowie zaś Towarzystwa (z roku 1901—1902) zeszyt ten otrzymują bezpłatnie. Rozpoczęte wydawnictwo wówczas tylko doniosłe będzie miało znaczenie i zadanie swoje spełni, jeżeli za zeszytem pierwszym pójdą dalsze. Zwłaszcza w dziedzinie sztuki ludowej, tylko wszechstronne jej opracowanie i przedstawienie znacznej ilości motywów z różnych stron kraju zebranych, może do celu doprowadzić, natomiast rozpowszechnienie niewielkiej ilości materyałów może nawet stać się szkodliwem, wytwarzając pewne zacieśnienie i jednostronność. Wydawnictwo wymaga znacznych środków pieniężnych: taniem być nie może, chodzi bowiem o przedstawienie materyałów w jak najbardziej wytwornej formie tak, aby rozpowszechniane okazy nic ze swego właściwego piękna nie straciły. Wobec tego dalszy rozwój wydawnictwa zależeć będzie od powodzenia materyalnego zeszytu pierwszego i wogólności od poparcia Towarzystwa przez społeczeństwo, czyli mówiąc poprostu, od ilości jego członków. W każdym razie w ciągu roku 1903 mają być wydane najmniej 2 zeszyty, które członkowie za rok 1903 otrzymają bezpłatnie.

Oprócz zeszytu wydało Towarzystwo w roku ubiegłym:

Ustawę.

Bilet członków na rok 1901/2 (według pomysłu Franciszka Bruzdowicza).

Bilet członków na rok 1903 (według pomysłu Edwarda Trojanowskiego).

Afisz pierwszej wystawy w Krakowie (według pomysłu Józefa Czajkowskiego).

Katalog pierwszej wystawy, opracowany przez Jerzego Warchałowskiego i ozdobiony motywami ludowymi podług rysunków Józefa Czajkowskiego.

Katalog specyalny zabytków dawnego polskiego przemysłu artystycznego na 1-szej wystawie, opracowany przez Emmanuela Świeykowskiego.

Afisz drugiej wystawy, w Warszawie, (według pomysłu Kazimierza Brzozowskiego).

Katalog drugiej wystawy, opracowany i ułożony przez Jerzego Warchałowskiego, ozdobiony motywami ludowymi, w przeważnej części odbitkami z wycinanek włościanina z gub. lubelskiej Ignacego Dobrzańskiego.

Odezwę, ozdobioną motywami ludowymi ze wskazówkami w sprawie zbierania okazów i motywów sztuki ludowej i zabytków polskich.

Wystawy.

P i e r w s z ą w y s t a w ę urządziło Towarzystwo w Muzeum Narodowem w Krakowie. Wystawa ta zajmowała jedną dużą salę i trwała od 28 stycznia 1902 r. do 17 marca tegoż roku, otwartą była codziennie od godz. 11 do 4 pop. Urządzeniem jej zajął się komitet, złożony z pp. Józefa Czajkowskiego, prof. Jerzego hr. Mycielskiego, prof.

Karola Potkańskiego, Antoniego Procajłowicza, prof. Jana Stanisławskiego, Emmanuela Świeykowskiego, Włodzimierza Tetmayera, Karola Tichego, Edwarda Trojanowskiego, Jerzego Warchałowskiego i Seweryna Udzieli. Trzy główne działy złożyły wystawę: 1) materyał ludowy, 2) materyał historyczny i 3) usiłowania współczesne. — Materyał ludowy stanowiły: zdobnictwo ludowe (rzeźby, ozdoby ubiorów, hafty, malowania na ścianach i na sprzętach, wycinanki), sprzęty i ubiory noszące charakter artystyczny i budownictwo drewniane. Cały ten materyał (kilkaset okazów) przedstawiono częścią w oryginałach, częścią w rysunkach, malunkach, fotografiach. Przy układaniu i zawieszaniu przedmiotów nie trzymano się ściśle zasady etnograficznej, podziału na dzielnice, gubernie, powiaty, gdyż nadewszystko chodziło o nadanie całej wystawie charakteru artystycznego i harmonijnego. Ponieważ w krótkim przeciągu czasu, jakim rozporządzano, nie udało się zgromadzić całokształtu objawów sztuki ludowej tak, jak się ona przedstawia w danej miejscowości, wsi, chałupie, przeto starano się przedewszystkiem o jak najkorzystniejsze pokazanie każdej rzeczy z osobna, a zarazem o wywołanie za pomocą całości wrażeń najbardziej artystycznych. Najbogaciej w dziale tym przedstawiało się krakowskie: na ścianie pokrytej polichromią zawieszono szereg obrazów chłopskich; tuż umieszczono skrzynie malowane, kilka całkowitych ubiorów, model chałupy ozdobionej malowaniem na zewnątrz i szereg innych przedmiotów; nadto kilkadziesiąt kartonów (przeważnie ze zbiorów p. Seweryna Udzieli w Podgórzu) z motywami zdobniczymi dawały dokładny obraz sztuki

ludowej z tej dzielnicy. Zakopane również przedstawione było pokaźnie: model chałupy góralskiej, kilkadziesiąt łyżników, czerpaki i inne sprzęty wraz z rysunkami ubiorów i oryginałami rysunków do dzieł ś. p. Władysława Matlakowskiego pozwalały poznać dokładnie i wszechstronnie zdobnictwo i budownictwo zakopiańskie. Z Beskidów na Śląsku austryackim było kilkanaście czerpaków o kształtach dotąd nieznanych, szereg innych sprzętów i kilkadziesiąt kartonów z kopijami skrzyń malowanych i ubiorów śląskich. Ks. Łowickie dało niezwykle bogaty zbiór ozdób, wycinanych z papieru kolorowego, a także sporo samodziałów wełnianych. Inne okolice kraju były znacznie słabiej reprezentowane. Z zaboru pruskiego nie było nic oprócz kilku fotografji zabytków budownictwa drewnianego, z Litwy — parę okazów tkanin i rysunki pisanek.

Przedstawione w rysunkach i fotografiach zabytki budownictwa drewnianego w zestawieniu z wysoce rozwiniętem budownictwem góralskiem stanowiły właściwie przejście od sztuki ludowej do działu historycznego. Na pierwszej wystawie z tej dziedziny dało się zgromadzić stosunkowo niewiele, wszakże uwydatniły się wyraźnie następujące typy: chałupa góralska (Zakopane, Śląsk austryacki; pokrewne szczegóły na nizinach: Śląsk pruski, gubernia piotrkowska i inne); chałupa krakowska; domy podsieniowe po miasteczkach na całym obszarze Polski; dworki szlacheckie i kościołki wiejskie drewniane.

Dział materyału historycznego obejmował 134 okazy. Pierwsze miejsce znalazły tutaj pasy staropolskie złoto i srebrnolite i jedwabne (przeszło 70) z różnych fabryk

polskich (przeważnie jednak z fabryki słuckiej i Paschalisa w Lipkowie), tudzież kilka pasów pochodzenia wschodniego.

Porównanie pasów polskich z pierwowzorami wschodnimi z jednej strony i z okazami zdobnictwa ludowego (wzory na skrzyniach) z drugiej, dało sposobność stwierdzenia pewnego związku, istniejącego między pasami a sztuką ludową, jak również uwydatniło drogę przeobrażeń, jakim ulegała ornamentyka pasów pod wpływem rodzimego zdobnictwa i ornamentyki zachodniej.

Oprócz pasów wystawiono w tym dziale kilkanaście okazów łyżek polskich z XVI i XVII w., trochę wyrobów złotniczych, porcelanę i fajanse z fabryk polskich (Korzec, Baranówka, Ćmielów), szkła (Urzecz) i inne przedmioty.

Dział trzeci, zatytułowany: «usiłowania współczesne», obejmujący 81 numerów katalogowych, był najskromniejszy pod względem ilości i różnorodności wystawionych okazów. Jedna tylko sztuka zakopiańska, mająca już swoją historyę, była przedstawiona, o ile się dało, wszechstronnie, A więc znajdowały się tutaj: model domu na Kozieńcu w Zakopanem, według planów Stanisława Witkiewicza, jegoż pomysłu kaplica Zygmunta Gnatowskiego w Zakopanem (fotografie), szereg projektów domów zakopiańskich drewnianych i murowanych (podług Wład. Ekielskiego i Franciszka Mączyńskiego), meble, biżuterya, porcelana, wyroby srebrne i inne przedmioty. Wszystko to dowodziło, że dotąd tylko w jednem Zakopanem ruch w kierunku wyodrębnienia sztuki stosowanej polskiej i budownictwa i oparcia ich na motywach rodzimych (w tym wypadku

góralskich) w istocie wszedł już w życie i wyraził się w pewnych stałych formach.

Poza zakopiańską sztuką znajdowały się na wystawie prace o charakterze odmiennym: projekty umeblowań, wyroby ze skóry, afisze i inne przedmioty, bądź oryginalnie pomyślane, bądź oparte na motywach krakowskich, śląskich, kujawskich, ale było ich stosunkowo niewiele i wniosku wyprowadzić z nich nie dało się jeszcze żadnego.

Wystawa obudziła żywe zainteresowanie w Krakowie nietylko wśród artystów i rzemieślników, lecz i wśród szerszego ogółu. Kilkadziesiąt osób stale pracowało na wystawie z pendzlem i ołówkiem w ręku, studyując motywy zebrane z tak rozległych stron kraju. Poza sztuką zakopiańską, zarówno góralską, jak i pracą artystów, znaną już dawniej ze zbiorów, wystaw i wydawnictw, nowością na wystawie było: zgromadzenie w jednem miejscu sztuki ludowej z różnych stron Polski, wydobycie na jaw mało albo zupełnie nieznanych dotąd, a wysoką wartość mających okazów, jak naprzykład, czerpaków śląskich, wycinanek łowickich i wełniaków z Królestwa, odsłonięcie przed artystami i ogółem całych światów barwnych i wyraźne usiłowania oparcia zarówno zbiorów, jak i pracy twórczej na materyale ze wszystkich ziem polskich.

D r u g ą w y s t a w ę urządziło Towarzystwo w Warszawie w gmachu Towarzystwa Zachęty Sztuk Pięknych w Królestwie Polskiem. Wystawa zajmowała trzy sale i część czytelni Towarzystwa, trwała od 30 września do 17 listopada 1902 r., otwartą była codziennie od godz. 10 rano do 8 wieczorem.

Urządzeniem jej zajęli się przybyli z Krakowa pp.: Jerzy Warchałowski, Edward Trojanowski i Franciszek Bruzdowicz. Ogólna zasada wystawy była ta sama, jaka kierowała wystawą pierwszą. A więc z jednej strony przedwiono materyał (sztukę ludową, zabytki budownictwa drewnianego i pasy staropolskie), z drugiej strony sztukę nową, pod nazwą usiłowań współczesnych. Część okazów (zwłaszcza z działu sztuki ludowej), wystawionych w Krakowie, przewieziono do Warszawy i wystawiono tu po raz drugi. Materyał ten został jednak znacznie powiększony zbiorami, nagromadzonymi od czasu wystawy krakowskiej i nadesłanymi z Warszawy, gubernii Królestwa i ze Żmujdzi. W dziale nowym największa cześć okazów przybyła z Krakowa, jakkolwiek były pomysły nadesłane przez architektów warszawskich i inne osoby, a także kilkanaście kilimów, wyrabianych w warsztatach tkackich p. Włodzimierza Pohlmanna (gub. kieleckiej). Rzemieślnicy warszawscy prawie żadnego udziału w wystawie nie wzięli w części dlatego, że okazy przez nich nadesłane nie odpowiadały wymaganiom komisyi rozpoznawczej, w części dla przyczyn komitetowi wystawy nieznanych i od niego niezależnych, jakkolwiek pewne pismo źle poinformowane uczyniło mu zarzut rozmyślnego pomijania wystawców z Warszawy, co jednak z istotnym stanem rzeczy stało w zupełnej sprzeczności: wystawa, ogłoszona jeszcze w czerwcu 1902 r., aż do jesieni żadnych zgoła deklaracyj od rzemieślników warszawskich nie otrzymała. Przy tej sposobności wyrazić należy nadzieję, że współudział Warszawy

w pracy i przedsięwzięciach Towarzystwa będzie na przyszłość znacznie większy i żywszy.

W dziale historycznym wystawiono tylko pasy i parę makat. Inne zabytki dawnego polskiego przemysłu artystycznego (łyżki, porcelana, fajanse, wyroby złotnicze i t. d.), które częściowo zostały uwzględnione na wystawie krakowskiej, tym razem pominięto dla następujących względów. Towarzystwo ma przedewszystkiem za cel pobudzić twórczość w kierunku wyodrębnienia polskiego przemysłu za pomocą stworzenia artystycznej atmosfery rodzimej. Nie ulega wątpliwości, że i w dawnym przemyśle polskim tkwią pierwiastki rodzimej twórczości, ale jest ich stosunkowo tak niewiele, giną one na pierwszy rzut oka tak bardzo pod przygniatającym je piętnem stylów obcych, że wydobycie ich na jaw i uczynienie z nich należytego użytku wymagałoby bardzo szerokiego traktowania, wszechstronnego przedstawienia obfitego materyału, celem uniknięcia fałszywych wniosków, słowem, osobnej wystawy. Wobec wskazanego już najbliższego celu pierwszych wystaw, a także wobec czasu i środków, jakimi rozporządzało Towarzystwo, działu historycznego zaniechano. Wyjątek zrobiono dla pasów, ponieważ materyał był znaczny i opracowany należycie, a przez przedstawienie jednego z najświetniejszych objawów dawnego przemysłu chodziło bądź co bądź o zaznaczenie, że i w przeszłości szukać można źródeł i że pożądanemby było utrzymanie pewnej ciągłości, w rozwoju sztuki polskiej. Wreszcie był to materyał niezwykle dekoracyjny. Trzy ścianki oszklone, zawieszone pasami niby jedną materyą złoto i srebrnolitą stanowiły wy-

soce artystyczny i najbardziej spokojny zakątek wystawy, gdzie zwiedzający wśród ztonowanych, patyną pokrytych barw, mógł wypocząc po wrażeniach, jakie odnosił z nieprzebranej w jaskrawe barwy sztuki ludowej lub śmiałych, różnorodnych, nie zawsze jednak dostrojonych do siebie prób nowej twórczości.

Wystawa warszawska pod każdym względem była znacznym krokiem naprzód w rozwoju sprawy. Zadanie urządzających było wprawdzie ogromnie ułatwione tem, że 3 sale Towarzystwa Zachęty, opatrzone mnóstwem ekranów, były nadzwyczaj wygodnym terenem dla wystawy; wreszcie materyału, zwłaszcza z zakresu sztuki ludowej, było tak dużo, że można było swobodnie wybrać z niego to, co było istotnie materyałem artystycznym, a nie wyłącznie etnograficznym. Dział ten był ściśle oddzielony od działów innych. Dzięki znacznej obfitości materyału udało się stworzyć pewną całość ze sztuki zakopiańskiej (sprzęty i ubiory), ze sztuki łowickiej (wełniaki i wycinanki) i ze sztuki o charakterze krakowskim (cała ściana pokryta polichromią, zawieszona obrazami, szafka, skrzynie i inne sprzęty). Z okazów dotąd nieznanych, zwracały uwagę pokrewne zakopiańskim rzeźby żmujdzkie (pralniki i ozdoby kołowrotków, ze zbioru Michała Brenstejna). Nadzwyczaj bogaty był zbiór rysunków pisanek (Tadeusza Dowgirda). Było ich przeszło 2000. Wystawiono tylko kilkaset najbardziej charakterystycznych. Obok pisanek z czysto polskich okolic umieszczono jako materyał porównawczy pisanki z gub. kijowskiej, podolskiej i wołyńskiej. To zestawienie dało sposobność zaobserwowania znacznej różnicy typu pisanek

polskich i rusińskich. Ozdoby wycinane z papieru kolorowego zwróciły uwagę już na pierwszej wystawie (bogaty zbiór Leonarda Stroynowskiego, z księstwa łowickiego). Tym razem zebrano wycinanki z rozmaitych stron, a więc: z łowickiego (najbogatsze w kolorze i kompozycyi) z gub. warszawskiej, radomskiej, lubelskiej, kieleckiej, łomżyńskiej i z Galicyi, każde odmiennego typu, wszystkie zastanawiające swą oryginalnością. Ponieważ znaczna ilość motywów ludowych przedstawiona była w kopiach, można było uczynić spostrzeżenie, że najlepiej to znaczy z największem oddaniem charakteru odtwarzanego przedmiotu, zwłaszcza pod względem barwy, kopiowane były motywy przez chłopów malarzy-samouków. Nadto zwracał uwagę szereg kartonów, malowanych przez pewnego artystę *). Nie były to, ściśle mówiąc, kopie całkowitych okazów sztuki ludowej, tylko oryginalnie traktowane poszczególne motywy, lub ich części składowe; artysta kierował się tutaj chęcią wydobycia tego, co nazywa «zasadą» ornamentu ludowego «najskrytszą jego myślą».

Rysunki i fotografie przedstawające zabytki polskiego budownictwa drewnianego umieszczono osobno w czytelni. Uwydatniały się w tym dziale te same typy, które zaznaczone były na wystawie krakowskiej (str. 19), tylko materyału było znacznie więcej, a ułożony był on podług tych właśnie typów. Nadto zestawiono tu z drewnianymi kościołkami wiejskimi rysunki i fotografie bóżnic, mających z nimi niejedną cechę wspólną i przypominających z dru-

*) N. 236 katalogu.

giej strony konstrukcyą dachów budowle góralskie. Dopełnieniem tego działu były rysunki kapliczek i krzyżów przydrożnych.

Dział usiłowań współczesnych składał się z szeregu różnorodnych projektów i okazów już wykonanych. Dla braku funduszów własnych Towarzystwu nie udało się wystawić całkowitego urządzenia bodaj jednego pokoju, jak to pierwotnie było zamiarem; nie udało się też na razie pozyskać żadnego zamówienia na taki pokój. Dlatego ograniczono się do wykonania własnym nakładem zaledwie kilku oddzielnych mebli, reszta zaś poszczególnych okazów była własnością wystawców prywatnych. Pewną całość przedstawiała sztuka zakopiańska. Złożyły się na nią: wystawiany już dawniej model domu na Kozieńcu, przez Stanisława Witkiewicza, jegoż pomysłu kaplica Zygmunta Gnatowskiego w Zakopanem (fotografie), garnitur mebli, podług rysunków Wojciecha Brzegi, serwis i szereg innych przedmiotów i projektów z zakresu budownictwa. Z rzeczy o charakterze odmiennym na szczególną uwagę zasługiwały: łóżko, pomysłu Karola Tichego, teczki ze skóry, wykonane przez Edwarda Trojanowskiego, kilkanaście kilimów wykonanych na warsztatach Włodzimierza Pohlmanna w Lipnicy gub. kieleckiej, szereg afiszów i pomysł polichromii drewnianych kościołków wiejskich, przez Michała Wyszyńskiego.

W pracach całego tego działu zauważyć się dały dwa kierunki. Jeden — to stosowanie ludowych form zdobniczych i zasad konstrukcyi do przedmiotów mających służyć współczesnym potrzebom człowieka wykwintnej kul-

tury, a przytem usiłowanie zachowania ogólnego charakteru pierwowzorów ludowych. Drugi kierunek — to szukanie nowych form we własnej pomysłowości, to indywidualny wysiłek twórczy, dokonywujący się jednak w atmosferze najbardziej polskiemu artyście właściwej i blizkiej, w atmosferze sztuki ludowej, ale bez jej naśladowania i bez rozwijania jej poszczególnych motywów.

Wystawa warszawska zwiedzaną była tłumnie. Zarówno w prasie, jak i prywatnie wywoła najsprzeczniejsze sądy, z jednej strony jednając dla Towarzystwa bezkrytycznych wielbicieli, z drugiej wywołując niechęć i nieprzejednany pessymizm. Towarzystwo z całym spokojem spogląda na ten ferment opinii, w nadziei, że uprzedzenia znikną niebawem, a praca i talent dokonają swego.

Zbiory Towarzystwa, dary i zasiłki.

Jedną z najpilniejszych spraw jest zebranie jak największego materyału; zwłaszcza motywy ludowe i zabytki budownictwa drewnianego wymagają szybkiego zgromadzenia ze względu na to, że giną one niemal z dniem każdym.

Zbiory własne Towarzystwa są już dość znaczne. Niemniej każdy okaz, rysunek lub fotografia, ofiarowywane Towarzystwu przyjmowane są z wdzięcznością.

Do powiększenia zbiorów przyczyniły się dotąd następujące osoby pp.: Babska Marya, Brukalski Stanisław, Brzega Wojciech, Brzozowski Kazimierz, Czajkowski Józef, Czapkiewicz Czesław, Dąbrowa Eugeniusz, Dą-

browski Stefan, Dynowska Jadwiga, Dynowska Marya, Frycz Karol, Glass Alina, Gloger Zygmunt, Hoff Bogdan, Kalinowski Zdzisław, Kondratowiczowa Bronisława, hr. Krasińska Adamowa, K. E., dr. Malewski, Niemirowski, Papieska Marya, Procajłowicz Antoni, Puszet Ludwik, Radziszewski Henryk, Romanowski, Sikorska Hipolitowa, Skarbek-Woyczyńska Konstancya, Skotnicki Jan, Śniegocka Cecylia, Sokołowska Stanisława, Sommer Stefania, Stanisławska Janina, Tański Wacław, Talko-Hryncewiczowa Alina, Tetmayer Włodzimierz, Trojanowski Edward, Udziela Seweryn, W. J., Wydżga Stanisław, Żuk-Skarszewski Tadeusz.

Na utrwalenie materyału zebranego na pierwszej wystawie otrzymało Towarzystwo od Wydziału krajowego 500 koron bezzwrotnego zasilku. Część tych pieniędzy użyto na wykonanie 40 kopji motywów zakończeń pasów polskich (przeważnie ze zbiorów marszałka Andrzeja hr. Potockiego). Na urządzenie pierwszej wystawy ofiarowała Towarzystwu p. Włodzimierzowa hr. Dzieduszycka 500 koron. Drukarnia W. L. Anczyca w Krakowie bezinteresownie odbiła klisze do 5-ciu plansz 1-go zeszytu wydawnictwa. P. Jan Stecki na cele tegoż wydawnictwa złożył 100 rubli. P. Feliks Jasieński oddał na rzecz Towarzystwa część dochodu (60 koron) z wystawy swoich zbiorów. Wszystkim wymiemionym tutaj osobom i instytucyom, jak również i wszystkim tym, którzy wogólności popierają cele i działalność Towarzystwa, wyraża Wydział najgorętsze podziękowanie.

Prezes: Sekretarz:

Prof. Karol Potkański. *Jerzy Warchałowski*

ZAMKNIĘCIE RACHUNKÓW

za r. 1901—1902.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKÓW

PRZYCHÓD.

	WYSZCZEGÓLNIENIE	Kor.	hal.	Kor.	hal.
1.	Wkładki członków:				
	a) zwyczajnych	3066	50		
	b) założycieli	2600	—	5666	50
2.	Subwencye i dary:				
	a) Wydziału krajowego .	500	—		
	b) osób prywatnych . .	102	13	602	13
3.	Wydawnictwa (dochód ze sprzedaży zeszytów i fotografii)			518	93
4.	Wystawy:				
	a) dochód z I. wystawy w Krakowie	2222	86		
	b) dochód z II. wystawy w Warszawie	933	53	3156	39
5.	Procenty i zwroty			246	54
	Przychód . .			10190	49

Kraków, dnia 29 stycznia 1903 r.

Dr Stanisław Goliński.
Skarbnik.

ZA ROK 1901—1902.

ROZCHÓD.

	WYSZCZEGÓLNIENIE	Kor.	h.	Kor.	h.
1.	Koszta administracyi (lokal, opał, światło, usługa i koszta biurowe)			816	18
2.	Konkursy			450	—
3.	Zakupione przedmioty:				
	a) wartość inwentarza . .	138	52		
	b) zakupno zbiorów . . .	494	80	633	32
4.	Wydawnictwa			1391	37
5.	Wystawy:				
	a) koszta I. wystawy w Krakowie	1108	52		
	b) koszta II. wyst. w Warszawie	987	75	2096	27
6.	Studya i zaliczki			398	84
	Rozchód			5785	98
	Pozostałość na r. 1903			4404	51
				10190	49

Komisya rewizyjna za zgodność z księgami:

Wacław Anczyc. *Dr Artur Benis.*

Władysław Turski.

CZŁONKOWIE TOWARZYSTWA

(od 1-go października 1901 roku do 1-go stycznla 1903 roku).

ILOŚĆ CZŁONKÓW:

Członków honorowych	1
« założycieli	12
« zwyczajnych	232
(wśród nich korespondentów 8)	
razem . . .	245

WYDZIAŁ TOWARZYSTWA:

Prof. Dr Karol Potkański, prezes
Włodzimierz Tetmayer, wiceprezes
Jerzy Warchałowski, sekretarz
Dr Stanisław Goliński, skarbnik
Jan Bukowski
Franciszek Bruzdowicz
Józef Czajkowski
Zygmunt Hendel
Dr Feliks Kopera
Prof. Józef Mehoffer

Prof. Dr Jerzy hr. Mycielski
Julian Pagaczewski
Prof. Jan Stanisławski
Rudolf Starzewski
Edward Trojanowski
Seweryn Udziela
Prof. Leon Wyczółkowski
Stanisław Wyspiański
Prof. Roman Zawiliński
Kasper Żelechowski.

KOMISYA KONTROLUJĄCA:

Członkowie:	Zastępcy:
Wacław Anczyc	Zofia Kirkorowa
Dr Antur Benis	Franciszek Moskwa
Władysław Turski	

Z Członków Wydziału utworzone zostały:

KOMISYA ROZPOZNAWCZA:

Jan Bukowski	Włodzimierz Tetmayer
Franciszek Bruzdowicz	Edward Trojanowski
Józef Czajkowski	Jerzy Warchałowski
Zygmunt Hendel	Prof. Leon Wyczółkowski
Prof. Józef Mehoffer	Stanisław Wyspiański
Prof. Jan Stanisławski	Kasper Żelechowski

Leonard Stroynowski, zaproszony na zasadzie § 27 statutu.

SEKCYA NAUKOWA:

Dr Feliks Kopera	Prof. Dr Karol Potkański
Prof. Dr Jerzy hr. Mycielski	Seweryn Udziela
Julian Pagaczewski	Prof. Roman Zawiliński

SEKCYA PRZEMYSŁOWA:

Jan Bukowski
Franciszek Bruzdowicz
Dr Stanisław Goliński
Prof. Józef Mehoffer
Edward Trojanowski
Jerzy Warchałowski
Stanisław Wyspiański
i zaproszeni na zasadzie § 27 statutu
Dr Zygmunt Balicki
Józef Czajkowski
Stanisław Fabiański

CZŁONEK HONOROWY:

Stanisław Witkiewicz. Zakopane.

CZŁONKOWIE ZAŁOŻYCIELE:

Prof. Dr Ignacy Baranowski, Warszawa
Emilia Bloch, Warszawa
Jan Bloch, Warszawa
Janina Kostanecka, Kraków
Prof. Dr Kazimierz Kostanecki, Kraków
Ordynat Adam hr. Krasiński, Warszawa
Baron Leopold Kronenberg, Warszawa
Antonina Natanson, Warszawa
Henryk Radziszewski, Warszawa
Baronowa Marya Taube, Paryż
Antoni Wieczorek, Białystok
Hr. Władysław Zamoyski, Zakopane.

CZŁONKOWIE KORESPONDENCI:

Firma H. Altenberg, Lwów
Marya Dynowska, Warszawa
Wiktorya Dąmbska, Piatynówka, g. kijowska

Wiktor Jenicz, Kluki, g. kijowska
Kazimierz Mierzanowski, Bliżyn, g. radomska
Leon Papieski, Warszawa
Zygmunt Trojanowski, Warszawa
Gustaw Zieliński, Łążyn, g. płocka.

CZŁONKOWIE ZWYCZAJNI:

Altenberg H., Lwów
Anczyc Wacław, Kraków

Balicki Zygmunt, Dr, Kraków
Bańkowski Leszek, Lwów
Bąkowski Franciszek, Graz
Bekanowski-Lubicz Stanisław, Bliżyn, gubernia radomska
Benni Karol, Dr, Warszawa
Benis Artur, Dr, Kraków
Bernsteinowa Franciszka, Warszawa
Bernsohn Mathias, Warszawa
Bieńkowski, Prof., Kraków
Blikle Antoni Wiesław, Warszawa
Bochwicówna Ala, Floryanów, gub. mińska
Bogusławski Michał, Rzadka Wola, gub. warszawska
Bobińska Zofia, Popówka, gub. kijowska
Botwiński Stanisław
Borkowski Marek, Warszawa
Broniewski Alfred, Kraków
Broniewski Henryk, Kraków
Brukalski Stanisław, Warszawa
Brun St. Gustaw, Warszawa
Bruzdowicz Franciszek, Kraków
Brzozowski Kazimierz, Zakopane
Bukowski Jan, Kraków
Butkiewicz Jan, Warszawa
Busse Zygmunt, Redecz Kalny, gub. warszawska
Buszczyńska Jadwiga, Niemircze, g. podolska
Byszczyński Konstanty, Niemircze, g. podolska
Bydłowski Aleksander, Nowosiółka, gub. kijowska

Czacki Feliks, hr., Warszawa
Czajkowski Józef, Kraków
Czerwińska Marya, Schodnica

Dąbrowa-Dąbrowski Eugeniusz, Kraków
Dąmbska Wiktorya, Piatynówka, g. kijowska
Deike Karol, Warszawa
Drochocki Gustaw, Kraków
Dębicki Klaudyn, Stanisławów
Dębicki Stanisław, Lwów
Dobrowolski-Nałęcz Marceli, Kraków

Drecki Czesław, Bliżyn, g. radomska
Drukarnia Uniwersytecka, Kraków
Dynowska Hemilda, Berdyczów, g. kijowska
Dynowska Jadwiga, Warszawa
Dynowska Marya, Warszawa

Ekielski Władysław, Kraków
Eljasz-Radzikowski Stanisław, Dr, Lwów

Fedorowicz Stanisław, Iwachny, g. kijowska
Filipczyński Wiktor, Warszawa

Gajdamowicz Ryszard, Warszawa
Gajewicz Bronisław, Pabjanice, g. piotrkowska
Gałczyński Jakób, Warszawa
Geppert Józefa, Kraków
Glass Jakób, Warszawa
Goliński Stanisław, Dr, Kraków
Gosławski Józef, Baku, Kaukaz
Górski Konstanty, Kraków
Grabowski Leon, Warszawa
Grocholski Lutgard, hr., Odesa
Grodziecki Bolesław, Warszawa
Grzybowska Eugenia, Warszawa

Heggenberger Jacek, Kraków
Hempel Stefan, Warszawa
Hendel Zygmunt, Kraków
Heurich Jan, Warszawa
Higersberger Józef, Warszawa,
Higersberger Walerya, Choceń, gub. warszawska
Hirszberg Franciszek, Łódź
Hryncewicz-Talko Andrzej, Ryżanówka, g. kijowska

«Illustracya Polska», Kraków

Jaczewski Otton, Kijów
Janczewski Glinka Stefan, Bliżyn, g. radomska
Jarnuszkiewicz Stanisław, Zakopane
Jasieński Feliks, Warszawa
Jasiński Zdzisław, Warszawa
Jenicz Ludwik, Antonówka, gub. kijowska
Jenicz Wiktor, Kluki, g. kijowska
Józefowicz Michał, Warszawa

Kaden Gustaw, Kraków
Karłowicz Jan, Warszawa
Kernbaum, Zgierz, g. piotrkowska
Kirkorowa Zofia, Kraków
Klawe Zbigniew, Warszawa
Kochański Paweł, Warszawa
Koenig Karol, Kraków
Kotarbińska Lucyna, Kraków
Komendziński Jan Franciszek, Zakopane
Komorowski Jan, Irkuck
Kondratowiczowa Bronisława, kopalnia Saturn, g. piotrkowska
Konic Józef, Łódź
Kopera Feliks, Dr, Kraków
Kopernicka Sabina, Zakopane
Korzeniowski Józef, Lwów
Kossowski Stanisław, Koło, g. kaliska

Kowalski Józef, Koło, g. kaliska
Krasowska Helena, Kraków
Krasowska Teresa, Kraków
Kraushar Zuzanna, Warszawa
Krełowski Marceli, Bliżyn, gub. radomska
Kremer Marya, Poznań
Krieger J., Kraków

Lanckoroński Karol, hr., Wiedeń
Landau Zofia, Warszawa
Lepszy Leonard, Kraków
Leszczyński Stanisław, Warszawa
Liebich Bruno, Sielce, gub. piotrkowska
Liskowacki Kazimierz, Bukowina
Lisowska Marya, Humań, gub. kijowska
Lutosławska Marya, Drozdowo, gub. łomżyńska

Łabędzka Jadwiga, Warszawa
Łabęcki Józef, Warszawa
Łępicki Michał, Warszawa
Łukaszewicz Cezar, Sielce, g. piotrkowska

Maciejewski Władysław, Sielce, gub. piotrkowska
Mayerberg Marya, Kraków
Makarewicz Juliusz, Lwów
Mallik Włodzimierz, Lwów
Markiewiczówna Bronisława, Żywotówka, g. kijowska
Mars Zygmunt, Limanowa
Matarzewski Leonard, Zakopane
Mehoffer Józef, Prof., Kraków
Mèyet Leopold, Warszawa
Mężnicki Józef, Koło, g. kaliska
Michałowski Józef, Kraków
Mierzanowski Kazimierz, Bliżyn, g. radomska
Mikulski Józef, Kraków
Mirosławska, Warszawa
Młodkowski Żygmunt, Koło, g. kaliska
Młynarska Anna, Warszawa
Młynarski Emil, Warszawa
Morzycki Bolesław, Berlin
Morzycki Ziemowit, Zakopane
Moskwa Franciszek, Kraków
Mrozowski Józef, Petersburg
Mycielski Jerzy hr., Prof. Dr, Kraków

Napieralski Adam, Bytom
Natanson Stefan. Kraków
Niemczynowski Władysław, Kalwarya
Niewiadomski Eligiusz, Warszawa
Niewiarowski Jan, Stępołków, gub. radomska

Odrzywolski Sławomir, Prof., Kraków
Olszewska Bronisława, Petersburg
Olszewska Cecylia, Petersburg
Olszewska Zofia, Petersburg
Olszewski Antoni, Petersburg
Olszowski Stanisław, Denhofówka, g. kijowska

Otfinowski Wojciech, Satanów, gub. podolska
Ostaszewska Marya, Niemircze, gub. podolska
Ostrowska Walentyna, Koło, g. kaliska

Pagaczewski Julian, Kraków
Papieski Leon, Warszawa
Paszkowski Michał, Bliżyn, gub. radomska
Pawelski Aleksander, Sielce, gub. piotrkowska
Pawlikowska Idalia, Kraków
Pawlikowski Jan Gwalbert, Prof., Dr, Lwów
Podhorski Cezary. g. kijowska
Potkański Karol, Prof. Dr, Kraków
Powichrowska Zofia, Warszawa
Prüffer Józef, Warszawa
Puszet Ludwik br., Kraków
Radwański Ryszard, Łódź
Reymont Władysław, Paryż
Rembowski Aleksander, Warszawa
Rolle Karol, Kraków
Rotterówna, Kraków
Rościszewska Marya, Warszawa
Rupprecht Adam, Zastawna (Bukowina)
Rupprecht Zofia, Zastawna, (Bukowina)
Ruszkowski Stanisław, Warszawa
Rychliński Karol, Dr, Warszawa
Rydel Lucyan, Tonie pod Krakowem
Rygier Michał, Gorajowicz (Galicya)

Sawicki Mirosław, Humań
Sawicki Wojciech, Warszawa
Schiming Emil, Warszawa
Sienkiewicz Henryk, Warszawa
Sieradzki, Dr, Lwów
Simmler Edward, Petersburg
Skotnicki Jan, Kraków
Skórewicz Kazimierz, Baku
Srebrzyński Stefan, Bliżyn, gub. radomska
Sommer, Warszawa
Stanisławski Jan, Prof., Kraków
Stankiewiczówna Zofia, Warszawa
Starzewski Rudolf, Kraków
Stecki Jan, Bronice, g. lubelska
Sternschuss Stanisław, Dr, Kraków
Strasburger Karol, Warszawa
Stronczak W. Drohobycz
Szawernowski Włodzimierz, Petersburg
Szembekowa Zygmuntowa, hr., Kraków
Szołajski Alfred, Kraków
Szumański Wiktor, Warszawa
Szwengruben Władysław, Irkuck
Szymberski Piotr, Kraków
Szyszyłowicz Anna, Lwów
Świderska Alina, Kraków
Świderska Teresa, Zakopane
Świeykowski Emmanuel, Kraków
Świętopełk-Zawadzki Józef, Warszawa

Taube Gustaw, Warszawa
Tetmayer Włodzimierz, Bronowice Małe pod Krakowem

Trenkler Teodor, Łódź
Trojanowski Edward, Kraków
Trojanowski Zygmunt, Warszawa
Turski Władysław, Kraków

Udziela Seweryn, Podgórze

Warchałowska Helena, Cherson
Warchałowska Janina, Warszawa
Warchałowska Marya, Cherson
Warchałowski Jerzy, Kraków
Warchałowski Józef, Petersburg
Wasilkowski Leopold, Warszawa
Wasiutyński Zygmunt, Warszawa
Wieczorek Antoni, Białystok
Wilczyńska Kazimiera, Warszawa
Wojdyga Jan, Warszawa
Wrzeszcz Eugeniusz, Kijów
Wrzeszcz Zygmunt, Jackowice, gub. kijowska
Wrzeszczowa Wincentyna, Jackowice, gub. kijowska
Wyczółkowski Leon, Prof., Kraków
Wyspiański Stanisław, Kraków

Zaleska Marya, Warszawa
Załęski Kazimierz, Warszawa
Zawiliński Roman, Prof., Kraków
Żelechowski Kasper, Kraków
Zielińska Stefanowa, Warszawa
Zieliński Eugeniusz, Petersburg
Zieliński Gustaw, Kraków
Zieliński Józef, Łążyn, g. płocka
Złotnicka Eliza, Petersburg
Złotnicki Ernest, Petersburg
Żeleński Stanisław Gabryel, Kraków.

W KRAKOWIE. NAKŁADEM TOW. „POLSKA SZTUKA STOSOWANA".
Druk W. L. Anczyca i Spółki. 1903.